

Presentació

El sociòleg alemany Ulrich Beck, autor de diversos llibres de referència en l'àmbit de la interpretació de les transformacions que les societats occidentals estan experimentant en el context de la globalització, qualificava fa un temps la família com una categoria social *zombie*,¹ una categoria creada per descriure una realitat que ha experimentat profundes transformacions, fins al punt que s'assembla molt poc a aquella a la qual feia referència quan va ser creada.

La família nuclear, composta per una mare, un pare i els seus fills, que conviuen en una mateixa llar en tant que un nucli de relacions socials format amb la perspectiva de mantenir-se unit per a tota la vida, continua sent una realitat viva per a moltes persones, però sens dubte ja no és l'única, ni potser tan sols la predominant.

Durant les darreres dècades, juntament amb aquest model tradicional hem pogut observar l'eclosió de formes de convivència familiar noves i molt diverses. Un nombre creixent de nuclis familiars constituïts es descompon com a conseqüència de les separacions i els divorcis. Les famílies es recomponen i se superposen les unes a les altres com a conseqüència de la formació de parelles noves sorgides de ruptures prèvies. El fet familiar i fins i tot les relacions matrimonials i de paternitat adquireixen sovint un caràcter transnacional com a conseqüència dels moviments migratoris globals. La paternitat, particularment la maternitat, és viscuda per

moltes dones en solitari. Els matrimonis homosexuals són una realitat cada cop més estesa i acceptada socialment i, com a conseqüència dels avenços jurídics, els fills poden ser criats en aquest marc de convivència. Les formes de convivència a les llars es multipliquen, no necessàriament es formalitzen legalment i fins i tot poden respondre a pautes de relació diferents a les familiars. Avui, més que no pas parlar de la família en singular, cal parlar de famílies en plural.

Fer referència a les mutacions que estan experimentant les relacions familiars, les quals impliquen una relativització creixent del pes social de la família tradicional, no ens pot portar a desconsiderar la importància que aquest tipus de relacions continuen tenint en les nostres societats. Les famílies continuen desenvolupant un paper cabdal en els processos de criaça, educació i socialització dels infants. Continuen cobrint necessitats emocionals bàsiques per a les persones. Segueixen sent una important font de provisió de recursos, particularment en situacions de necessitat o de dependència. Per tot això, les polítiques de suport a les famílies continuen sent plenament necessàries, potser fins i tot més ara que en altres moments, en què la família era un fet més previsible i consolidat. Ara bé, aquest tipus de polítiques s'han de basar en el reconeixement i l'assumpció plena del caràcter enormement canviant, dinàmic i complex del fet familiar. Per aquest motiu són neces-

saris els diagnòstics que ens permetin comprendre les pautes de constitució —i descomposició— familiar en l'actualitat, les dinàmiques de relació en el si dels nuclis de convivència a la llar, així com preveure tendències de futur que poden ser significatives per al disseny de les polítiques públiques. Són necessaris, també, elements de reflexió sobre com les polítiques públiques incideixen en aquestes dinàmiques familiars i fins a quin punt donen respostes més o menys adaptades a les noves circumstàncies.

El número de la revista que presentem resulta de gran valor per fer aquesta reflexió des de la ciutat de Barcelona. Diversos articles ens ajuden a precisar la diversitat de pautes de conformació i dissolució de les famílies i el pes demogràfic relatiu de cadascuna d'elles. Ens ajuden a copsar els tipus de relacions que es produeixen en el si de les famílies, molt particularment pel que fa als usos dels temps. Ens permeten conèixer l'impacte en les relacions familiars de fenòmens demogràfics com la davallada i el retard en la fecunditat i la nupcialitat, l'augment de les ruptures familiars, l'envelliment de la població i la intensificació dels fluxos migratoris. En definitiva, ens aporten elements de gran valor per diagnosticar la incidència del canvi familiar en la nostra ciutat en comparació amb altres territoris.

1. Vegeu l'entrevista a Ulrich Beck sobre les «categories zombie» a BECK, U.; BECK-GERNSHEIM, E. *Individualization*. Londres: Sage, 2002: 202-213.

Alhora, altres articles posen l'accent en els reptes que plantegen totes aquestes dinàmiques de canvi per a les actuacions públiques. Ens permeten analitzar comparativament les políti-

ques familiars a Europa i els avenços que s'han produït a Espanya en termes de reconeixement jurídic de les noves realitats familiars. També ens relaten i aporten elements de balanç sobre

experiències locals de política pública, gestió pública i participació ciutadana que tracten de donar respostes innovadores a les realitats familiars emergents. 